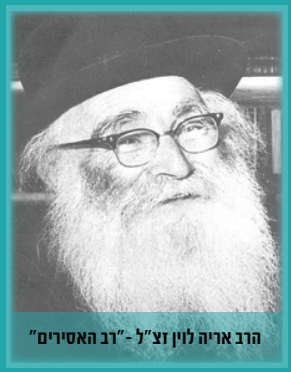
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

כ"ד חשון תשפ"ב

גליון מספר 234

פרשת חיי שרה

דרך חיים

"ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל" (בראשית כד א). אומר המדרש (בראשית רבה סה ט, ילקוט שמעוני חיי שרה):

"אמר רבי יהודה בר סימון: אברהם תבע זקנה. אמר לפניו: רבון העולמים, אדם ובנו נכנסין למקום ואין אדם יודע למי מכבד. מתוך שאתה מעטרו בזקנה, אדם יודע למי מכבד. אמר לו הקדוש ברוך הוא: חייך, דבר טוב תבעת, וממך הוא מתחיל. מתחלת הספר ועד כאן אין כתיב זקנה, וכיון שעמד אברהם, נתן לו זקנה, ואברהם זקן בא בימים.

יצחק תבע יסורין, אמר לפניו: רבון כל העולמים, אדם מת בלא יסורים, מדת הדין מתוחה כנגדו, מתוך שאתה מביא עליו יסורים, אין מדת הדין מתוחה כנגדו. אמר לו הקב"ה: חייך, דבר טוב תבעת, וממך אני מתחיל. מתחלת הספר ועד כאן אין כתיב יסורין, וכיון שעמד יצחק, נתן לו יסורים, "ויהי כי זקן יצחק ותכהין".

יעקב תבע את החולי, אמר לפניו: רבון העולמים, אדם מת בלא חולי ואינו מיישב בין בניו. מתוך שהוא חולה שנים או שלושה ימים, הוא מיישב בין בניו. אמר לו הקדוש ברוך הוא: חייך, דבר טוב תבעת, וממך הוא מתחיל: "ויאמר ליוסף הנה אביך חולה" (בראשית מח)".

מבאר הרב אליהו דסלר בספרו 'מכתב מאליהו' שתכונתו של אברהם אבינו הייתה מידת החסד, משם נבע רצונו שהבריות יתכבדו, ולא יבולבל בין אב לבנו. היה אפשר שהבריות יכובדו באופן שלא תהיה הבדלה בין אב לבן, אך זהו כבוד בדרך חנופה ושקר, כך שניטל מהאחד הכבוד הראוי לו כגדול מבנו וניתן לבנו. לכן רצה אברהם אבינו שהכבוד ייעשה באופן השלם והאמיתי, כך שיהנה המכובד מהנאת כבוד אמת, שמכבדים אותו מתוך ההכרה כי הוא הזקן ולא בנו. משהבחין אברהם אבינו בחסרון הכלי הנוכחי בעולם שאין בו זקנה, ביקש אברהם כי יתחדש הכלי של הזקנה במציאות, על מנת להרבות כבוד הבריות באופן שלם ואמיתי. משראה הקב"ה את רצונו הכנה והנאמן של אברהם אבינו להרבות כבוד לבריותיו באופן השלם ביותר- נענה לו הקב"ה וחידש את הזקנה.

לעומת זאת, יצחק אבינו מידתו מידת הדין. מכח אותה מידת הדין חיפש יצחק אבינו כלי אשר יעורר את האדם לשוב בתשובה באמצעות גילוי דין שמיים - ביסורין. בעזרת היסורין יהיה לאדם ציור מיסורי הגיהנום העלולים לבוא עליו חלילה באם לא ישוב בתשובה. זו הסיבה לבקשתו עבור כלל האנושות, לגלות עוד ממידת הדין בעולם, על מנת להביאו לתיקונו השלם בהתעוררות בריותיו בתשובה.

יעקב אבינו איש תם, מידותיו שלמות, כל תכליתו ועניינו לעשות שלום בין הפכים. ממילא חשש שאם לא יספיק המוריש לצוות את בניו את צוואתו עלול

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

הדבר להביא לסכסוך והעדר שלום בין היורשים. מחשש זה ביקש יעקב אבינו כי לא תבוא לעולם מיתה פתאומית עוד, ובמקומה יבוא חולי כהקדמה למיתה ובזה יוכל להכין את הקרקע בצורה השלמה עבור היורשים ולהביא לשלום ביניהם.

ממשיך הילקוט ואומר כי "חזקיה מלך יהודה חידש חולי שני, אמר לפניו: רבונו של עולם, לא טוב לאדם שהעמדת אותו עד מותו, אלא מתוך שאדם חולה ועומד מחוליו הוא עושה תשובה שלימה. אמר לו: חייך, דבר טוב תבעת וממך הוא מתחיל, זהו שכתוב: "מכתב לחזקיהו מלך יהודה, בחלתו ויחי מחוליו" (ישעיה לח ט)". חזקיהו המלך חיפש כלי להכרת טוב ה', הכרה כזו שתעורר לתשובה שלמה. לא די בחולי אחד שסמוך למיתה, כפי שתבע יעקב אבינו. לכן ביקש שיתחדש חולי נוסף, כזה שאינו סמוך לפטירתו של אדם, כי אם חולי שיביא את האדם סמוך לשערי מוות, כך שיחוש כי אפס ממנו תקות חייו ורק על ידי חסד עליון יזכה להמשיך בחייו. חסד עליון זה יעורר אותו להכיר בטובה האלקית הנעשית איתו ותעורר אותו לתשובה.

אצל כל אותם גדולי עולם אנו פוגשים את אותו היסוד - ההתעוררות של הקב"ה מלמעלה אליהם הייתה בהתאם אל ההתעוררות שלהם מלמטה כלפיו. אותם היסודות שהיו טבועים בעומק אישיותם- חסד, דין, שלום, הכרת טובה, הם היו האופן שבו זכו גם כן שה' פנה אליהם והטיב עימם. בהתאם לאופן שבו האדם יעבוד את אלוהיו ייטיב עימו הקב"ה מידה כנגד מידה. זה מה שנקרא ש"אתערותא דלעילא" (ההתעוררות העליונה) היא מכח "אתערותא דלתתא" (ההתעוררות התחתונה). אמנם אותה התעוררות שלה האדם יזכה תועיל לו דווקא בהתאם לתכונותיו שלו, אך לא לזכות בתכונות שלא קנה בתוכו.

לדוגמא, מי שמרפא לעניים, נותן להם צדקה, אך אינו עוסק בלימוד התורה ואהבתה, לא יזכה להכיר בערך פיזור הממון להגדלת החכמה והאדרתה - משום שהכלים להם יזכה לא יהיו אלא בהתאם למה שבנה בעצמו. כאשר יזכה אותו אדם לעשירות הוא יוסיף ברכה לעניים, אמנם בשום אופן לא יתן בדעתו שעליו להשתמש בעשירות זו לשם בניית מבצרים להגדלת תורה והאדרתה. כדי לזכות לכך עליו להתעורר מעצמו. באם יתעורר הוא לאותה חיבת חכמת התורה, אפילו במידה קטנה, אזי יזכה הוא לכלים ממין חדש אחר לגמרי שבעזרתם יזכה להוציא את רצונותיו אל הפועל באופן הראוי ביותר. לכן לעתים דווקא הבקשה של האדם להוציא אל הפועל את כוחותיו בעניין מסוים יביאו עליו לאבד דברים מסוימים, שעל אף שחביבים הם בעיניו מעכבים הם אותו מלהוציא לפועל את ייעודו. כפי שראינו כיצד על אבות האומה באה זקנה, יסורין, חולי, דווקא לשם ההוצאה לפועל בצורה המלאה את תפקידם ושליחותם שאליה הכשירו את אישיותם. כך אותו אדם שהיה עשיר מתחילה ועתה חיבב את חכמת התורה על ליבו, יתכן וייאבד ממונו, כל זאת

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

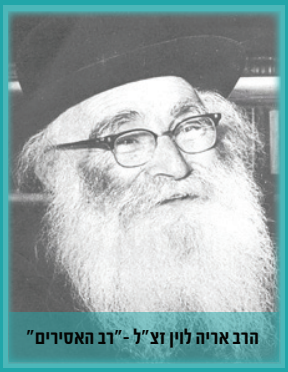

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

על מנת שיהיה ליבו שקוע בעמלה של תורה- "חייך, דבר טוב תבעת וממך אני מתחיל". אך כיוון שהכשיר עצמו בלימוד התורה מתוך עניות ישובו אליו כלי העושר שיסייעו לו להביא את לימודו לשלמות.

כלל הדבר: איננו זוכים לכלי אלא בהתאם לשאיפות שלנו בעבודת ה', ומה שאנו זוכים בהתאם לשאיפה שלנו לא בהכרח יתאים לשאיפות רוחניות אחרות שאליהן לא הכשרנו את עצמנו.

שבת שלום!

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** ish.tsadik@gmail.com | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

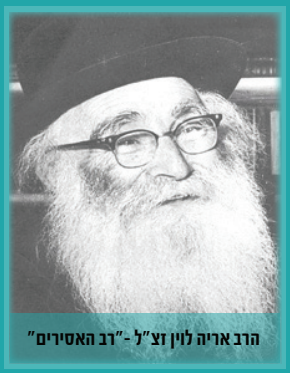
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

פרופסור אריה פייגנבוים היה אחד מגדולי המומחים ברפואת עיניים בבית החולים 'הדסה' בירושלים. אחד מתחביביו היה לנגן בכינור בעיתות הפנאי שמצא לעצמו.

רעייתו של פרופ' שלמה הלל בלונדהיים, מומחה למטובוליזם, גילתה יום אחד כי לפרופ' פייגנבוים ישנו תחביב נוסף - ציור דיוקנותיהם של אנשים.

מאחר והייתה מקורבת הן עם פרופ' פייגנבוים והן עם ר' אריה, העלתה רעיון שפרופ' פייגנבוים יצייר את דיוקנו של ר' אריה. משקיבלה את הסכמתו של הפרופ' לכך, סרה לבית ר' אריה והעלתה בפניו את הצעתה.

"כמה זמן ייארך הציור?" שאל ר' אריה במבוכה וביישנות. "פרופ' פייגנבוים יצטרך להיפגש עמך מספר פעמים, וכל פגישה תארך שעות מספר..." השיבה. "איני סבור שמגיע לי כבוד כל כך רב, שרופא כה נכבד ששמו הולך לפניו בכל הארץ יטריח עצמו מספר פעמים ויבוא למשכני הדל. אף איני יכול להרשות לעצמי להסכים לכך שהוא יבזבז את זמנו היקר ויקדיש שעות מרובות כדי לצייר איש פשוט אשר כמוני".

(צדיק יסוד עולם עמוד 99)

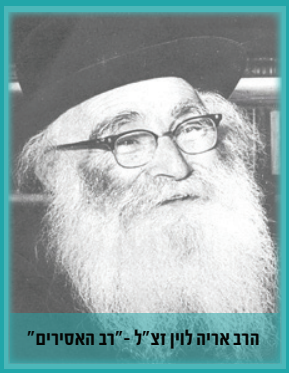
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

ברכת המזון מעלתה רמה, כפי שדיברנו בשבועות האחרונים, בשל כך יש להקפיד לברכה בכוונה. כתב מרן המשנה ברורה (קפה סק"א) בשם ספר החינוך: "כל הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויות לו כל ימיו בכבוד". מכאן הורה המשנה ברורה "המדקדק יזהר לברך לכתחלה תוך הספר ולא בעל פה", ובכך יש סיוע שיכוון האדם, ולא יטעה בברכה אם צריך להזכיר ממאורעות היום (שבת, חג, ראש חודש). והגאון מוילנא נתן רמז שהמסתכל בסידור בתפילה (וממילא הוא הדין לברכון בשעת ברכת המזון) מסתלקות ממנו מחשבות זרות והסחות הדעת ממה שנאמר במגילת אסתר (ט כה) "אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה".

פסק מרן השלחן ערוך (קפה ב) "צריך שישמיע לאזניו מה שמוציא בשפתיו, ואם לא השמיע לאזניו יצא ובלבד שיוציא בשפתיו". וכתב מרן המשנה ברורה (סק"א) "שטוב לברך בקול רם כי הקול מעורר הכונה". ובזהר (ויקהל ריח) ישנה אריכות דברים על הצורך לברך ברכת המזון מתוך שמחה.

בשבוע שעבר עסקנו בעניין הפסק בדיבור ובסימון. דנו הפוסקים רבות מה דין אדם ששהה בברכת המזון שהות ארוכה בין ברכה לברכה או במהלכן. וכתב הביאור הלכה (סימן קפג ד"ה אפילו) באריכות בעניין זה, ולמעשה אנו נוקטים שאדם שהפסיק בשהייה מתוך אונס, כגון שהיה זקוק להתפנות או שגילה שהמקום לא ראוי לברכה והיה עליו לנקותו- אינו צריך לחזור לתחילת הברכה. אך אם הפסיק באמצע הברכה משך זמן שהיה מספיק לו לגמור את כל אותה הברכה -חוזר לראש, אבל אם השהות לא נבעה מאונס, ואפילו היה הפסק של דיבור ממש- אינו חוזר כלל אלא ממשיך מהמקום בו עצר.

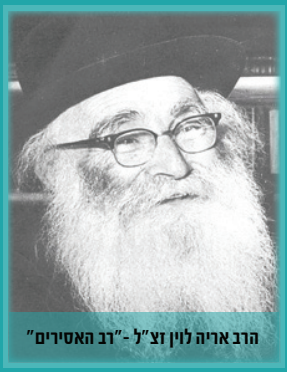
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | מה מברכים על ריח החבושים?

תשובה | בסוגיה במסכת ברכות (מג.) מוזכרים כמה פירות שעליהם מברכים "הנותן ריח טוב בפירות" וביניהם עץ החבוש. וגם כיום אם הוא מריח טוב במיוחד מברכים עליו "הנותן ריח טוב בפירות".

שאלה | האם מברכים על ריח של יין חזק?

תשובה | על שמן זית שנכתש וריחו נודף פסק מרן השו"ע (או"ח סי' רטז) לברך "בורא עצי בשמים", ומרן המ"ב הוסיף שזה לאו דווקא בשמן זית אלא בכל פרי שנכתש וגדל על העץ. ובאמת הריח של מיצים טבעיים לא חזק, אבל יין שריחו נודף מדוע שלא נברך עליו "הנותן ריח טוב בפירות", והרי בגמרא מופיע שהיו העשירים מזלפים יין בשביל ריח. ואל יבוא המחלק ויאמר שכיום יש ביין חומרים שונים והוא עובר פסטור ועל כן דינו השתנה מפעם שהיה יין בלבד, כי במציאות יין ישן ריחו טוב וחזק. וכששאלנו את דו"ז מרן הרב אלישיב זצ"ל הוא פסק שיש לברך עליו "הנותן ריח טוב בפירות" משום שסבר שזו הייתה כוונת מרן השו"ע בדין שמן, והשמן הוא כדוגמא לכל הפירות (עיין מ"ב).